

Razgovor s Jeanom Vanierom*

Arka i Vjera i svjetlo su zajednice koje nas pozivaju da rastemo u međusobnoj ljubavi

- **Koji je poziv zajednica Vjera i svjetlo i Arka?**

Osnovna želja i poziv je da se osobe s mentalnim hendikepom izvuku iz svoje osamljenosti i depresivnosti. Da im pružimo zajednicu koja će im objaviti radosnu vijest Isusa Krista, da su vrijedni i da ih Bog ljubi, da imaju poziv i ulogu u Crkvi. Kada roditelji otkriju njihovu ljepotu te da imaju poziv u Crkvi i društvu, to izvlači i roditelje iz njihove vlastite osamljenosti i depresije zato što su otkrili vrijednost osobe s mentalnim hendikepom. Također, mnoge osobe koje su angažirane u zajednici Vjera i svjetlo u njoj otkrivaju vlastiti poziv. Tako da su zajednice Vjera i svjetlo i Arka mjesta na kojima učimo ljubiti jedni druge, mjesta gdje otkrivamo da smo ovdje jedni za druge i da zajedno imamo poziv u Crkvi i društvu.

Osobe s mentalnim hendikepom su osobe odnosa

- **Kako osobe s mentalnim hendikepom, odnosno s poteškoćama u razvoju mogu dati svoj doprinos društvu i Crkvi?**

Naša se društva temelje na duhu konkurencije. To znači da ljudi trebaju postati moćni i često agresivni. Nekako sebi moramo dokazati da smo najbolji, jer bojimo se ako nismo najbolji. Smatrat ćemo se neuspješnima. Individualno, postoji borba unutar svake osobe, a to se događa i unutar grupe. Jedna zemlja zna da je jača ili bolja od druge. Svaka zemlja ili grupa ima svoju vlastitu kulturu, svoj jezik i svaka grupa nekako nastoji pokazati da je jača, mudrija, bolja. Tako se stvara jedan konfliktan svijet u kojem se u drugome gleda suparnika, a različitost se tumači kao prijatnja i opasnost. Što vrijedi za pojedinca, to vrijedi i za grupe. Stvaraju se društva u kojima vlada agresivnost ili depre-

* Razgovor je vodila Divna Ćorić, 26. travnja 2003. u Taboru u Samoboru, tijekom duhovnih vježbi koje je Jean Vanier održao članovima zajednica Vjera i svjetlo i njihovim prijateljima. Razgovor je emitiran na Hrvatskom katoličkom radiju, 1. svibnja 2003. u emisiji »Kultura dijaloga« (ur. D. Ćorić).

sija, društva u kojima smo žrtve ili nasilnici. Stoga je najvažnije pitanje za nas kršćane: kako izvući te osobe bilo iz depresije, bilo iz tog ozračja silovitosti.

Osobe s mentalnim hendikepom nisu moćne osobe. One su prije svega osobe odnosa. Ne mogu postati samostalne, pa onda ni agresivne, niti mogu gajiti duh nadmetanja. I zato što su to osobe koje vole gojiti odnos, one razvijaju u Crkvi i društvu nešto sasvim drugo. One me stalno podsjećaju da su važni ljudi, da je važna svaka osoba. Tako da one darivaju ovom svijetu jednu ravnotežu. Ako otvaramo svoje srce njima, u vlastitom biću razvijamo nešto što je sasvim drugačije. Ne želimo više samo moć, već odnos i zajedništvo: želimo graditi nešto zajedno. Osobe s mentalnim hendikepom su prisutne u našoj stvarnosti na svoj poseban i vlastiti način. One gledaju na srce, dok drugi veću važnost pridaju razumu i sposobnostima. Važno je spojiti sva tri elementa u svakome od nas u zajedništvu, grupi, jednoj državi ili između država. Na neki način su »slabe« osobe, tj. osobe s mentalnim ili drugim hendikepom, pozvane da naše srce učine osjetljivim na sućut.

- ***Na koji način zajednice Vjera i svjetlo i Arka mogu biti put izgradnje civilizacije ljubavi?***

Dobrim sam dijelom odgovorio u prethodnom pitanju. Put civilizacije ljubavi nastoji ostaviti duh nadmetanja i približiti zajedništvo, želi preobraziti čovjeka individualnosti u čovjeka zajednice. Kad spominjem zajednice, ne mislim na zatvorene zajednice koje ponekad mogu biti elitističke i prezirati druge, nego na zajednice koje su otvorene drugima i u kojima se uči ljubiti i oprastati. Tako da su Arka te Vjera i svjetlo zajednice koje nas pozivaju da rastemo u toj međusobnoj ljubavi i da budemo otvoreni jedni drugima i različitostima, te onima koji su u najvećoj potrebi.

Pripadamo istom čovječanstvu

- ***Koliko je naglašen ekumenizam i religijski dijalog u životu zajednica?***

To ovisi o svakoj zajednici, odnosno o svakoj zemlji. Na primjer, u Velikoj Britaniji zajednice mogu biti katoličke ili ekumenske, a mogu biti i anglikanske. U Rusiji su sve zajednice pravoslavne, dok u Švicarskoj ima katoličkih i protestantskih zajednica. Najvažnije je ljudsko biće i da čovjek naraste do punine. Svaki je čovjek na svoj način dio Crkve i želimo mu pomoći da, bez obzira na njegovu religiju ili uvjerenja, živi i raste u ljubavi.

U našim zajednicama u Indiji, na primjer u Kalkuti, zajedno žive hinduisti, kršćani i muslimani. Iako su hinduisti i muslimani na nekim

tamošnjim područjima podijeljeni i međusobno u sukobu, naše zajednice žive među njima i zajedno s njima. Mislim da postajemo sve svjesniji da naša prva pripadnost, koja je puno dublja od pripadnosti jednoj državi ili religiji, jest prije svega naša zajednička pripadnost ljudskoj vrsti. Svi smo mi, muškarci i žene, povezani u istom čovještvu i čovječanstvu. Svatko je od nas važan i svakoga Bog ljubi. Nema ljudi koji su bolji i koji su manje dobri. Svi smo rođeni u nekoj kulturi, u nekoj religiji i svi smo ranjivi. Imamo razne potrebe: ljudi smo s mnogim strahovima u sebi, svi pokušavamo rasti ili smo blokirani, pa nam je potrebna pomoć kako bismo rasli. Mislim da je Arka koja prihvaća osobe s različitim vjerskim uvjerenjima svjesnija da pripadamo istom čovječanstvu. Imamo, na primjer, zajednica s muslimanima u Betaniji (Palestina). Jasno je da muslimanska majka koja ima dijete s velikim hendikepom u sebi nosi mnogo boli i da su njezine suze jednake suzama neke kršćanske majke. Mi kao kršćani pozvani smo brisati suze jedni drugima.

• ***Na koji način osobe s hendikepom grade zajedništvo među ljudima?***

Tajna osoba s hendikepom jest u tome što su oni osobe odnosa. Ljudi koji su se školovali i koji imaju određenu moć, ljudi koje zovemo »normalnim« osobama, često više žele moć nego međuljudski odnos i skrivaju svoju ranjivost tako da mogu u sebi biti vrlo konfliktni. Osobe s mentalnim hendikepom, zato što su osobe odnosa, privlače druge k sebi i stvaraju ozračje povjerenja, okupljaju ljude. Moćne osobe zapravo skrivaju u sebi želju za moći i vrlo su ponosne, pa su stoga mnoge zajednice ugrožene i propadaju. Osobe s hendikepom okupljaju i razvijaju prijateljstvo, nisu ljudi koji se nadmeću, nego ljudi povjerenja. To naravno ne znači da nema osoba s mentalnim hendikepom koje gaje taj duh konkurencije, ali govoreći općenito, one nam pomažu ili nas vode u zajedništvo, okupljaju nas.

Duhovnost suosjećanja

• ***Kako biste opisali duhovnost koju njegujete?***

Mogu reći da je to duhovnost koja suosjeća, gdje su ljudi važni, osobito osobe koje su najslabije i koje trpe. To je duhovnost prema maleanima, kako bismo sreli ljude u poteškoćama i osobito one koji se osjećaju samima i koji su odbačeni. Važno je uspostaviti odnos i gajiti veze s njima. Tada otkrivamo da je Bog skriven u njima. Jedan od tekstova koji smo pozvani živjeti jest ovaj: »Tko god prima jednog od ovih najmanjih, mene prima. I tko mene prima, prima onoga koji me poslao« (usp. Lk 9, 48). Isus

još kaže: »Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!« (Mt 25, 40). Cijela tajna Isusa skrivena je u malenima, slabima i u odbačenim ljudima, onima koji su u zatvorima, tako da je to duhovnost koja suosjeća. Nije najbitnije da činimo, nego da uspostavimo odnos, da budemo s njima, da budemo zajedno s njima u Crkvi i u društvu.

• ***Kako prihvatiti tuđu slabost koja nas suočava s vlastitom?***

To je srce kršćanske poruke: kako prihvatiti vlastite slabosti i kako prihvatiti tuđe slabosti koje nas podsjećaju na naše... Potrebno je iskustvo Boga, da nas Bog ljubi takve kakvi jesmo. Ne moramo biti savršeni, važno je da prihvaćamo sebe i da prihvaćamo Isusa. Kada se nalazimo u zajednici gdje volimo biti takvi kakvi jesmo, postepeno upoznajemo sebe, tko smo, i pozvani smo rasti iz tog stanja. Zato Isus uspoređuje Kraljevstvo nebesko sa sijačem koji je izašao sijati. Svi smo ljudi koji rastemo kako bismo donijeli više ploda, ali plodovi ne moraju biti savršeni, već danas moramo rasti prema tome. Zato nas treba obrezivati i to je pravilo rasta. Znači da imamo slabosti, nismo savršeni, ali smo na putu. I kada počinjem to shvaćati, onda shvaćam da je u redu, takav sam, imam slabosti, no prihvaćen sam i ljubljen u zajednici. Isto tako, vjerujemo da trebamo nekoga tko će nas pratiti na našem putu. To bi mogao biti svećenik ili jedan pratitelj, neki prijatelj. Problem svih nas je što se vrlo brzo obeshrabrimo i kada dodirnemo neke dijelove svog bića, gubimo povjerenje u sebe tako da je potrebno da netko hoda s nama, netko tko će nas hrabriti da rastemo, tko nam otkriva našu vlastitu ljepotu. Netko u koga imamo povjerenja i komu se možemo otvoriti tako da otkrijemo da je u našim slabostima skriven Bog. Ljudska mudrost i kršćanska mudrost sastoji se u tome da otkrijemo, malo-pomalo, tko smo, sa svim tamnim i svijetlim stranama u sebi, svom grubošću i depresijom koja je u nama, ali i ljubavlju. Radi se o jednom postupnom rastu i na taj put Isus nas poziva da živimo u Crkvi i u svijetu. Ne moramo biti bolji od drugih, bitno je da budemo ono što jesmo i da rastemo u ljubavi, suosjećanju i razumijevanju drugih.

Svi smo ranjeni

• ***Često govorite o ranama unutar naše ljudskosti. Koje su to sve rane?***

To su uglavnom rane koje smo zadobili u djetinjstvu. Nijedan roditelj nije savršen. Neki očevi mogu biti vrlo grubi, a majke mogu biti bolesne ili imati

jako puno posla, tako da smo svi zadobili rane. Ranjeni smo i mnoge rane iz našeg djetinjstva utječu na naš rast i našu narav. Tako da možemo biti vrlo nesigurni i imati puno strahova. To se osobito odnosi na osobe koje su zlostavljane, koje su ranjene ili prema kojima se ponašamo na grub način. Kod neke djece te rane mogu biti dublje i tada je mehanizam obrane još jači, ali svi smo bili ranjeni. Naša narav je tako građena na obrambenom mehanizmu. Svi smo željeli jednu bezuvjetnu ljubav, no u toj želji svi smo bili ranjeni. Tek kad otkrijemo, malo-pomalo, Isusovu bezuvjetnu ljubav, naše se rane mogu postupno zaliječiti i možemo odbaciti neke obrambene mehanizme.

- ***U jednom Vašem tekstu pročitala sam da bismo trebali otkriti sakrament samoće. Kako možemo otkriti taj sakrament i čemu?***

Jedna je knjiga izašla pod naslovom »Ana i Gospon Bog«. U toj knjizi djevojčica Ana kaže sljedeće: »Uvijek sam bježala od svoje samoće dok jednog dana nisam otkrila da je Bog skriven u mojoj samoći.« Na sličan način svi smo bježali iz jednog odnosa koji nas veže i u sebi nosimo strahove od drugih ljudi, dok jednog dana ne otkrijemo da u dubini svog bića plaćemo za bezuvjetnom ljubavlju. Tada otkrivamo da je to mjesto u kojem je Bog prisutan. Tako da samoća postaje jedan krik, jedan vapaj za prisutnošću i bezuvjetnom ljubavlju koja je rođena u povjerenju. To je sakrament samoće koji je na jedan način vapaj za Bogom. Bezuvjetna ljubav za kojom čeznemo, a koju ne možemo naći s drugim ljudima.

- ***Što Vam znači nagrada Pavao VI. koju ste dobili prošle [2002. nap. ur.] godine?***

Prvo, to me iznenadilo jer nisam smatrao da ima razloga da je primimo. No, moram reći da me to dirnulo jer to znači da neki teolozi i crkveni autoriteti priznaju zajednice Vjera i svjetlo i Arku i njihovu duhovnost koju sam na neki način izrekao. Veselio sam se zbog toga. Važno je da osobe s mentalnim hendikepom ili poteškoćama u razvoju budu priznate u Crkvi i, kako sv. Pavao kaže, potrebni su Crkvi te ih treba poštovati. Stoga u stvarnosti ta nagrada više ide osobama s hendikepom nego meni.